Willem de Transparante

Terwijl prins Willem-Alexander zich warm loopt voor het koningsschap wordt er stevig aan zijn stoelpoten gezaagd. Een Kamermeerderheid wil dat Willem IV minder politieke invloed dan zijn moeder krijgt. Of dat er van komt, zal onder meer vandaag blijken. Hoe wordt de kroonprins toekomstproof?

DOOR MARGREET VAN BEEM EN BERNICE BREURE

AMSTERDAM – „De Oranjes moeten elkaar soms toch vertwijfeld aankijken: wat gebeurt hier?", zegt Sandra Schuurhof, Oranje-expert bij RTL. Want was het functioneren van de koningin decennialang een taboeonderwerp, vorig jaar is er een andere wind opgestoken. Het Koninklijk Huis is, met haar kosten, taken en privileges, ineens volop onderwerp van discussie. Zeker nu het aftreden van koningin Beatrix nadert.

Vandaag staat de begroting van de Koning op de Kameragenda. Maar het is al wekenlang zonneklaar dat het debat eigenlijk over het takenpakket, en de secondaire arbeidsvoorwaarden, van de aanstaande koning Willem IV zal gaan. Een groot deel van de Tweede Kamer wil de grondwet wijzigen zodat hij alleen nog een ceremonieel koningsschap krijgt, door de kroonprins zelf ooit puntig samengevat als 'lintjesknippen'. SP, D66, Groenlinks en de PvdA pleiten hier al jaren voor. Net als de PVV, overigens ook uit ergernis over Beatrix die naar verluidt niet bijster pro-PVV is. Voor een symboolfunctie is echter vooralsnog geen meerderheid, de PvdA wil het staatshoofd bij nader inzien in de regering houden. De partij wil wel dat Willem IV wegblijft van de politiek. Dus geen wekelijkse gesprekken met de premier over staatszaken en geen bemoeienis bij het formeren van een kabinet. Alles bij elkaar wil een meerderheid de koning dus van flink wat bevoegdheden ontdoen.

Gelukkig voor de Oranjes is het twijfelachtig of de hardliners in de Kamer zo'n middenoplossing zullen steunen. Er is veel ergernis bij de oppositie dat VVD en PVV tijdens de formatie de koningin alleen haar rol gunden wanneer het hen uitkwam. In weer een vage constructie hebben ze geen zin. Waarschijnlijk neemt de Tweede Kamer daarom eerst een motie aan waarin premier Rutte gevraagd wordt om met een nieuwe formule voor een 'modern' koningsschap te komen.

In dat geval hebben Rutte en Willem-Alexander dus nog even de tijd en kunnen ze samen uitpuzzelen hoe de prins het beste het koningsschap ingeloodst kan worden. Liefst met behoud van taken, want het is duidelijk dat de Oranjes er heel weinig voor voelen om hun politieke invloed af te staan.

Om dat voor elkaar te krijgen, is er wel een kleine revolutie nodig in de manier waarop de familie nu met publiciteit omgaat, stellen experts. Rond de koningin hangt nu veel geheimzinnigheid. Er gaan de wildste verhalen over benoemingen die ze heeft geblokkeerd of ambassades die ze wenst. En als ze slachtoffers bezoekt of mensen troost biedt, worden daar vaak pas achteraf enkele foto's van vrijgegeven. Willem-Alexander en Máxima zullen dat in deze tijd echt anders moeten doen. „De kroonprins zou meer openheid moeten betrachten", zegt royaltykenner Marc van der Linden. „Als hij wat losser te werk gaat, helpt hem dat enorm bij een toch moeilijke startperiode." Nu is de prins ook vaak koppig als het gaat om zaken die niet 'eerlijk' zijn, zegt Schuurhof. De kwestie met het buitenhuis in Mozambique was een voorbeeld hoe het niet moet. „Je kunt wel hautain vinden dat je het allemaal goed doet, maar het gaat om de beeldvorming. De kroonprins en prinses moeten er veel beter over nadenken welke beeldvorming ze willen neerzetten en hoe ze dat kunnen bereiken."
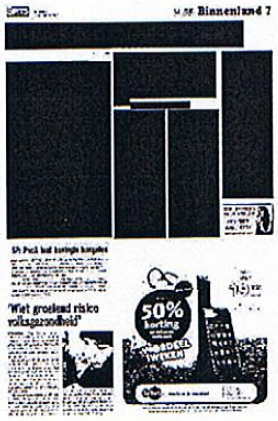
„Ik zou adviseren: breng de beëdiging van ministers in beeld bijvoorbeeld, of stel in de zomer enkele zalen van Huis ten Bosch open voor publiek", stelt Van der Linden. „Laat hem Willem de Transparante worden." Daarbij kan hij hulp van Rutte goed gebruiken, het tweetal kan een 'dynamisch duo' worden, denkt de royaltywatcher. Imagodeskundige Bart Maussen voegt toe: „Het zijn generatiegenoten, dat moet gaan klikken." Eén kanttekening maakt hij wel. „Willem-Alexander is redelijk koppig en temperamentvol, van Rutte is bekend dat hij dat ook kan zijn. Ik ben benieuwd hoe zich dat tot elkaar gaat verhouden."